

# DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik

minden héten egyszer  
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECZEN, KOLLÉGIUM

Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó  
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár:

félévre 14000 korona.

Egyes számára 600 kor.

## A jogakadémia.

E lap január 12-iki számában szó volt már az egységes református jogakadémia kérdéséről s a konkluzió odament ki, hogy mivel nem áll módunkban az állami segítség elvonása után mindegyik jogakadémiánkat fenntartani, fogjuk össze a meglevő erőket és a három töredékből alkossunk egy egészet — mindegy, hogy hol, de mielőbb, mert különben a meglevő erők is elsorvadnak.

Azóta nevezetes lépéssel haladt előre az egységes református jogakadémia gondolata. Lapunk előző számában röviden hírt adtunk arról, hogy az Egyetemes Tanügyi Bizottság elnöke és jogi oktatásügyi előadója Budapesten és Kecskeméten tárgyalásokat folytattak a kecskeméti jogakadémia fennmaradásának feltételeiről. Ezek a tárgyalások természetesen nem arra valók voltak, hogy definitív megállapodásokat hozzanak létre, hanem csupán tájékozódás céljára szolgáltak, — azonban mégis alkalmasok arra, hogy az egységes jogakadémia lehető képét tisztábban állítsák elébünk.

Aki tornyot akar építeni, számolja meg a pénzét — mondja az írás és a szellemi világító torony építésénél sem szabad erről a bölcs tanácsról elfelejtkezni. Nem lehet kétséges senki előtt, hogy akkora erőfeszítést az anyagiakban, amennyit három jogi főiskola színvonalos fenntartása megkívánna, a megcsontított Magyarország reformátusságától nem lehet remélni, s ha lehetne is, nagyon sokszor meg kellene fontolni, vajjon erre a célra ennyit áldozni a mi szegénységünk mellett célszerű volna-e. Egy jogakadémiának a megtartása ellenben úgy általános oktatási, mint református egyházi szempontból feltétlenül óhajtható.

Nem tagadom, hogy ha a sárospataki kollégium jogakadémiáját az illetékes hatósága nem tette volna szünetelőbe, én a magam részéről emellett foglaltam volna állást. Azért pedig, mert épen az ifjúság nevelésében (— és nekünk a jogakadémia fenntartásával nem csupán az oktatás a célunk —) semminek sincs akkora jelentősége, mint a tradícióknak. Az évszázadok megszentelt hagyományok csudála-

tos nevelő hatását a jelennek bármily siralmas sivársága sem ronthatja le és azzal az óriási előnnyel szemben, melyet Patakknak nagyszerű tradíciói biztosítanak, eltörpülnek mindazok a — szerintem különben is kicsinyes — kifogások, melyeket a városka viszonyaival vonatkozásban a jogi oktatást illetően hangoztatni szoktak. Azonban természetes az is, hogy a közvetlen főhatóságnak van módjában ismerni legjobban a kollégium mindennemű viszonyait és bizonyára igen nagy fontosságú egyéb érdekek megmentése volt az oka annak, hogy a jogakadémia fenntartásához a végsőkig nem ragaszkodtak. Ezeknek a kétségkívül elsőrangú érdekeknek figyelmen kívül hagyásával oktrojálni akarni Patakra a jogakadémiát, nem volna illő és igazságos.

A máramarosszigeti jogakadémiához a személyes kapcsolatnak számtalan erős szála fűz és közvetlen tapasztalat alapján tudom, mennyire igazsága volt Tisza Istvánnak, aki nem habozott kimondani, hogy a magyarországi jogakadémiák közt a máramarosszigetinek van kiemelkedően legnagyobb nemzeti kulturális jelentősége. Ez a jogakadémia, ha a mostani, meg nem becsülhető vendégszeretettel fogadó székhelyén, Szeged löszomszédságában, kevésbé szerencsés helyen van is ez idő szerint, szintén alkalmas volna, különösen épen a székhelyeül szolgáló jeles magyar város hatalmas erejű református egyházára tekintettel, arra, hogy a magyar református egyház egyedüli jogakadémiájává tétessék. Azonban, bármennyire meg van is Hódmezővásárhely városában és református egyházában az áldozatokra való készség, ez mindmáig tulajdonképpen a buzgó tervezés stádiumában van, pedig járn proximus ardet Ucalegon.

Kecskeméten ellenben pozitív eredmények álnak készen. Az — ugyan római katolikus vallású többségű-város, kormányhatóságilag is jóváhagyott határozattal kimondotta, hogy öt tanszéknek a javadalmát viseli s ezzel azonban sem a tanszékek betöltésére jogot nem formál, sem a tanárok vallásfelekezetre tekintet nélkül alkalmazását nem kívánja. A hatodik tanszék terhét teljes egészé-

Ennek a számnak ára 1000 korona.

ben vállalta a dunamelléki egyházkerület. Itt tehát van eddig hat, tisztán református tanárok befogadására szolgáló tanszékünk. A kecskeméti református egyház, mely ugyan sokkal kisebb lélekszámú, mint a hódmezővásárhelyi, de úgy anyagi erő, mint jól szervezettség és gondozottság tekintetében a legelső köze tartozik, tud gondoskodni a megfelelő elhelyezésről és a felajánlott öreg kollégiumi épület nemcsak magának a jogakadémiának teljesen elkülönített és állandó elhelyezésére alkalmas, hanem 80—100 ifjút magába fogadó jogakadémiai internátus céljára is egészen megfelelő. Már pedig ott, ahol az egyetlen jogakadémiánk lesz, internátusnak is okvetlenül lennie kell, ha célunkat komolyan elérni akarjuk. Kecskeméten tehát nincs másra szükség, mint a két hiányzó tanszék biztosítására s ha erre képesek vagyunk, meg van a jogakadémiánk. Ha erre sem vagyunk képesek, — akkor igazán hiábavaló gondoskodás református jogakadémia fenntartásáról álmodozni is.

A hiányzó két tanszéket előteremteni legyszerűbben úgy lehetne, ha a tiszántúli egyházkerület a máramarosszigeti, a tiszáninneni pedig a sárospataki jogakadémiáért mindaddigra, míg a viszonyok változtáig a maga jogakadémiáját ismét módjában lesz felállítani, egy-egy tanszék fenntartására kötelezné magát. Ennek fejében kiköthetné azt is, hogy megszűnő jogakadémiájának egy-egy tanára a fenntartott tanszéket elfoglalni jogosított legyen. Vagyis tulajdonképen arról volna szó, hogy ezek az egyházkerületek a maguk tanszékét és tanárát nem az eddigi jogakadémián, hanem az egész magyar reformátusság egyetemes jogakadémiáján fizessék tovább. Ilyen áldozatkészség mellett bizonyára nem maradna le a dunántúli egyházkerület sem, és meghatározott évi járadékkal járulna a dologi kiadások és igazgatási költségek viseléséhez.

Az egyházkerületek eme hozzájárulása persze csak tervezetés, sőt ezidő szerint talán csak alubirotnak szerény ábrándozása. De talán nem a megvalósíthatatlan ábrándok világából való. Ebben a vonatkozásban — ismétlem — a budapesti és kecskeméti megbeszéléseken egyáltalán nem folytak s nem is folyhattak tárgyalások. Am ha azt akarjuk, hogy legyen valami, az ezen irányú tárgyalásoknak is sürgősen meg kell indulniok. Meg kell-e várni e végből az Egyetemes Tanügyi Bizottság tavaszi gyűlését s nem lehetne-e ebben az irányban az arra hivatott tényezők részéről addig is kezdeményező lépéseket tenni, — ennek a kérdésnek eldöntésére sem tartom magamat illetékesnek.

De azt tudom, hogy úgy a létesíteni kívánt egységes jogakadémia szempontjából, mint az esetleg megszűnő jogakadémiák tanárai érdekében a döntő elhatározások mielőbbi kimondása feltétlenül szükséges. **Kun Béla.**

## Iskola

### A debreceni református kollégium tanárkarának javaslata a kollégium anyagi és szellemi átszervezése ügyében.

A debreceni református kollégium, a magyar reformátusoknak ez a századokon át féltékenyen őrzött kincse, a háború alatt, de még inkább az azt követő években a legsúlyosabb válságba jutott. Ez a válság, amidőn küszöbön áll a miniszter részéről a tanárok fizetése tekintélyes részének a fentartó testületre való áthárítása, aggasztó mértékben növekedik, annyira, hogy ma már joggal fellehetjük azt a kérdést: vajjon a kollégium jelenlegi szervezetének és beosztásának megtartása mellett fennállhat-e még sokáig s be tudja-e tölteni a reá nehezedő nemes feladatot és hivatást. Valahányszor a kollégium az elmúlt időkben nehéz helyzetbe jutott, az egyházkerület vezető embereinek bölcsessége az idők és a körülmények szerint mindig megtalálta a javuláshoz vezető utat. Hiszszük, hogy most is megtalálja.

A kollégium jelenlegi szervezetét az egyházkerület 131—1882, de még inkább 130—1891. sz. végzésével a főiskola anyagi és szellemi ügyeinek átvizsgálására kiküldött külön bizottság alkotta meg éveken át tartó munkájával. Ez a szervezet 1914-ben az akadémia feladása miatt, az anyagi ügyek intézésének kivételével, lényeges változást szenvedett s az azóta bekövetkezett rendkívüli idők e szervezet hiányait annyira előtűntették, hogy a kollégium átszervezésének elodázhatatlan szükségessége tovább nem halasztható, mivel a további késedelmezéssel lassanként eljuthatnánk oly időpontig, amidőn a kollégiumon már segíteni nem lehetne. Itt gyorsan össze kell fogni a rendkívüli intéző-bizottságnak, a gazdasági tanácsnak, a lelkészképző-intézeti, gimnáziumi és tanítóképző-intézeti tanárkarok és a kollégium átszervezésére vonatkozó munkálatokat felterjeszteni a tavaszi egyházkerületi közgyűléshez, hogy az új rend a kollégiumban már 1924 szeptember 1-én kezdetét vehesse.

A debreceni református kollégium tanárkarai mélyen átérzve a kollégium által teljesítendő nemes feladatok fontosságát, nem nézhetik tovább tétlenül a kollégium napról-napra jobban érezhető hanyatlását, hanem kötelességüknek tartják évek óta tett megfigyeléseik alapján az elodázhatatlanul szükséges átszervezéshez megtenni a maguk észrevételeit és javaslatait, amelyeknek tekintetbe vételét mély tisztelettel kérik.

Tekintettel arra, hogy maga az egyházkerület rendkívüli intézőbizottsága sürgeti a kollégium anyagi ügyei vezetésének rendezését, amidőn 3—1924. sz. határozatával felhívja a gazdasági tanácsot véleményes javaslattételre a következő ügyekben: 1. gazdasági tanács tagjai számának, 2. a kollégiumi és egyházkerületi tisztviselők és egyéb alkalmazottak létszámának csökkentése, 3. a kollégiumi és egyházkerületi pénztárnak bankszerű kezelésbe vétele, a tanárkarok is, mint a kollégium számottevő tényezői, indítatva érzik magukat,

hogy idevonatkozólag a következőkben tegyék meg észrevételeiket:

1. Évek óta aggodalommal szemléljük azokat a költséges adminisztrációból származó bajokat és nehézségeket, amelyek egyfelől nagymértékben előidézték a kollégium súlyos anyagi helyzetét, másfelől a bürokratizmus túltengéséhez s a kollégiumi élet nehézkessé tételéhez jelentékenyen hozzájárultak. Súlyos, nehéz átmeneti időkben, amidőn a késedelemből származó bajok és anyagi károsodások elkerülése végett gyors intézkedésekre van szükség, egy-egy fontos ügy elintézése a kollégium bonyolult szervezetében hónapokon át fennakad. Egy ablak megcsináltatása, egy kulcs megvétele vagy valamely tanteremben a kályha megjavítása is csak sok kérés, levelezés, bizottsági tárgyalás után eszközölhető. Az igazgatók intézkedési joga a vezetősükre bízott intézet anyagi ügyeiben úgyszólván a semmivel egyenlő. A maga nemében csaknem példátlan az a tény, hogy az intézmény adminisztrációja többé kerüljön, mint maga az adminisztrált intézmény. Ennek aztán az a szomorú következménye, hogy a kollégium az adminisztrációra költvén jövedelmének nagy részét, intézeteinek fejlesztésére, szertárainak gyarapítására, a szegény tanulók hathatósabb támogatására alig tud hozni valamely áldozatot. A kollégium lassanként megszűnik az lenni, ami évszázadokon át volt: a szegények iskolája. Ma már csak azok tanulhatnak benne, akik bőven el vannak látva anyagi eszközökkel. Így lassanként elveszítjük a tehetséges szegény tanulókat s kapunk helyükbe gazdag, de tehetségtelen növendékeket. Mindezeknél fogva a kollégium életének utolsó évtizedeiben megnyilvánuló azon törekvést, amely a gazdasági hivatalok szaporítására vezetett, a mai nehéz helyzet szempontjából csak sainálatosnak tarthatjuk. Hogy ez a törekvés évek folvtán erejében mennyire fokozódó volt, semmi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy 1914 után, amidőn az akadémia megszűnt s az adminisztrációs teendők megkevesedtek, — a gazdasági tisztviselők száma nem csökkentett, hanem még emeltetett. A kollégium vezetéséből a tanárok lassanként kiszorultak, akik így visszavonulva vagy éppen semmi, vagy nagyon csekély érdeklődést tanúsítottak az alma mater ügyei iránt, ami úgy anyagi, mint szellemi téren csak hátrányára szolgált a kollégiumnak.

2. Hogy a tisztviselők számának redukciója miként vitessék véghez, az a gazdasági tanács és rendkívüli intéző-bizottság feladata. Tanári karunk személyi kérdésekkel nem foglalkozik. Elvileg azonban a következő szempontokra kíván vonatékosan rámutatni: A pénztári intézmény költséges voltánál fogva a mai helyzetben és hatáskörében semmiképpen sem tartható fenn, amint ezt a rendkívüli intéző-bizottság is belátta. Vagy adassék át a pénztár valamelyik pénzügyesnek a kezelésébe, vagy pedig a kollégium, egyházkerület és debreceni református egyház pénztári hivatala egyesíttessék a szükséges számú személyzet alatt. Itt természetesen a döntés az egyik vagy másik irányban attól tétetnék függővé, hogy melyik megoldás kerülne kevesebb költségbe. Ha mindkettő körülbelül egyenlő költségbe kerülne, az utóbbi megoldást tartanók célszerűbbnek azért, mivel a

kollégiumi pénztárnak sokat kell érintkezni az egyes egyházakkal, egyházmegyékkel, esperesekkel és lelkészekkel, ami már egy pénzügyes részéről sokkal bajosabb, sőt sok tekintetben kivihetetlen volna. A gazdasági hivatalok teendőit lehetne azal is csökkenteni, hogy a tandíjat s egyéb iskolai járulékokat úgy a főgimnáziumban, mint a tanítóképző-intézetben valamelyik tanár szedné be, bizonyos mérsékelt díjazás mellett, amint az más református tanintézetben és az állami iskolákban is történik. A konviktusi és internátusi díjat pedig a konviktusi gondnok szedné be. Az elszámolás megszabandó módozatok mellett és időben történék. Az internátusi és konviktusi díjakat, valamint e két intézmény céljaira befolyt adományokat a konviktusi és az internátusi felügyelő külön kezelné, hogy a beszerzéshez szükséges összeg minden időben rendelkezésre állhatna. A kollégiumnak a közel múltban éppen abból származott jelentékeny kára, hogy a konviktus kellő időben nem kapott pénzt beszerzésekre. Az internátus és konviktus költségvetését is jövőben önálló hatáskörrel felruházott felügyelő készítse el. A kollégium anyagi ügyeit vezető és kezelő hivataloknak itt vázolt átszervezése után mi úgy gondoljuk, hogy két hivatalnokra lenne a kollégiumnak szüksége mulhatatlanul. Egyik a gazdasági tanácsjegyző, aki minden ügyet nyilvántartana és gondosan előkészítene a tárgyalásokra, a kerületi és gazdasági tanácsi végzések végrehajtásáról gondoskodnék, az évi költségvetést elkészítené. Mellette oekonomusi, inspektori, vagy jószágfelügyelői (nevezzük bármely néven) állás lenne szervezendő. Ennek munka- és hatáskörébe tartoznék a kollégium összes ingó és ingatlan birtokaira való felügyelet olyan önállósággal és inézkedési joggal, minőt hivatala és a gondjaira bízandó nagy értékek megkövetelnek.

A kollégium nehéz anyagi helyzetére való tekintettel el kell törölni az esküdfelügyelői intézményt is annyival inkább, mivel a bennlakásban és a tápintézetben felügyelő tanárok alkalmazása következtében teljesen feleslegessé vált. De különben magukra a hittanhallgatókra is sokkal előnyösebb, ha kilépnek az életbe segédlelkészekül, mintha itt töltik el idejüket minden cél nélkül. A szeniori állás a régi tradícióra való tekintettel fenntartandó s ezután is végzett hittanhallgatóval töltendő be. Kötelessége az internátusi igazgatónak a felügyeletben segédkezni, esetleg a kollégiumi igazgatónál az írni teendőket végezni. A debreceni református egyház felkéressék, hogy a békebeli fizetést valorizálva fizesse.

De bármint legyen is a dolog, úgy gondoljuk, hogy a kollégium újjászervezése csakis a legradikálisabb módon történhetik. Ha az állam nehéz helyzetében minden téren redukciót végez, ugyanazt kell végezni a kollégiumnak is, nem felejtve el, hogy nemcsak a tanárok fizetéséhez kell az eddiginél nagyobb összeggel járulni, hanem tíz évi szünet után az intézetek szertárainak, taneszközeinek, könyvtárainak gyarapítását, ha kisebb mértékben is, meg kell kezdenie. A legridegebb takarékoság elve által kell magát vezetetni a kollégiumnak. Számba kell venni pl. minden egyénnél, hogy milyen alapon és milyen szolgálat címén kap termé-

szetbeli járandóságokat s mily értéket képviselnek ezek a természetbeli járandóságok s hogy képes-e a kollégium azokat, fontosabb érdekek megsértése nélkül, tovább is folyósítani. Ha a kollégium újjászervezésénél bármely ponton is személyi érdekek feszélyeznek bennünket, akkor csak fél munkát végezzünk s elfelejtjük azt, hogy a kollégium érdeke felette áll minden személyi tekinteteknek. Az illetékes tényezők, kiknek feladata hosszú időkre újra megalapozni a kollégium intézményeit, óriási erkölcsi felelősséggel tartoznak a magyar reformátusoknak s az utókor kárhóztató ítéletét várhatják magukra, ha az újjászervezés nagy munkáját nem a jelenlegi helyzet mérlegelése mellett s a kor szellemének megértésével hajtják végre.

3. A gazdasági tanács mai szervezetében szintén nem állhat meg. Bonyolult szervezetével, albizottságaival nehézkesen mozog s az ügyek gyorsabb tárgyalására nem alkalmas. Mindenekelőtt redukálni kell a tagok számát, amely jelenleg 26. Ma a gazdasági tanácsnak következő tagjai vannak: Elnök, a kollégium helyi gondnoka, a kollégiumi tanárkarok és intézmények képviselői: koll. igazgató, lelkészkepző-intézet, az egyetemi internátus, könyvtár, főgimnázium, tanítóképző-intézet igazgatói, kollégiumi levéltárnok; debreceni református egyház négy kiküldöttje, Debrecen város két képviselője; gazdasági tisztviselők: gazdasági tanácsjegyző, kollégiumi ügyész, számvevő, pénztárnok, ellenőr, tápintézeti felügyelő és háznagy. A 26 tagból 13 a kollégium által alkalmazott egyén, 13 pedig a kollégiumon kívül álló. A gazdasági tanács tagjainak száma következésképpen redukálható: Elnök a kollégium részéről, kollégiumi, lelkészkepző-intézeti, gimnáziumi és tanítóképző-intézeti igazgató, tápintézeti és internátusi felügyelő, ügyész, jegyző és a gazdasági felügyelő. Egyházkerület részéről 3, református egyház részéről 1, Debrecen város részéről 1, összesen 13, valamenynyen tanácskozási joggal és szavazati joggal.

Az összes albizottságok eltörölendők, mivel valamennyi ügy ügyis tárgyalatik a gazdasági tanács teljes ülésén. Az albizottságok eltörléséből származó hiányt a következő eljárással lehet pótolni: Az igazgatók, akik ügyis közbizalom folytán viselik e tisztséget, az eddiginél nagyobb hatáskörrel ruháztatnak fel intézetek anyagi ügyeinek vezetésében; felhatalmazást nyerjenek arra, hogy intézetük részére a költségvetés erejéig beszerzéseket, javításokat eszközöltesse, amelyről beszámolni tartoznak a gazdasági tanácsnak. Ez így van a többi felekezeti közép- és főiskolákban, de úgy van az állami intézetekben is. Milliókra megyen a kollégiumnak okozott. Az utóbbi időben enyhült ugyan a helyzet, amióta a kollégiumi gondnok, illetve gazdasági tanácselnök szélesebb körű felhatalmazással ruháztatott fel sürgős esetekben való intézkedésre, de ez is csak surrogatum s nem a bajok megszüntetése.

Az albizottságok megszüntetéséből eredhető hiányt még a következésképpen lehet pótolni: Mindenekelőtt az előadó, a gazdasági tanácsjegyző, mint fentebb jeleztük, minden ügyet alaposan előkészítve adjon elő. Valamely rendkívüli esetben mindig küldhet ki a tanács ad hoc bizottságot. A gazdasági tanács most is kívül álló internátusi

és konviktusi bizottság jelenlegi szervezetében némi csekély változtatással meghagyandó.

Mindezeknél fogva a debreceni kollégium gazdasági tanácsának szervezeti szabályzata teljesen megváltoztatandó, még pedig azon munkálatok alapján, amelyeket egy kiküldött bizottság még 1914-ben megkezdett. Természetesen véglegesen a szervezeti szabályzatot csak a tisztviselők és alkalmazottak redukciója után lehet elkészíteni. Megújításra van szüksége a tápintézeti szervezeti szabályzatnak, valamint egyházkerület 210—1913. sz. határozatával alkotott internátusi szabályzatnak is. Mindenik a mai viszonyoknak megfelelőleg alakítandó át.

(Folytatjuk.)

## A debreceni református főgimnázium folyó tanévi I. féléve.

A debreceni főgimnázium múlt év szeptember havában 724 beírt növendékkel kezdette meg ez iskolai évet, akik közül református volt 622, ág. ev. 24, unitárius 2, róm. kath. 14, zsidó 62. Időközben kimaradt az intézetből 6 növendék s így félév végén 718 osztályoztatott. A tanulók magaviselete általában véve jó, előmenetele kielégítő. Feltűnően gyenge az eredmény az első osztályokban, mivel nem oda való, tehetségtelen és alap nélküli fiúk tudnak a gimnáziumba. A két felső osztályban is nagy az elégtelen osztályzatú tanulók száma, ami a mostani rendkívüli idők szomorú következménye. A rendes tantárgyakon kívül művészeti rajzot, angol nyelvet, hegedülést, céllövészetet, vívást tanítottak az intézetben. Egyik tanár a német tárgyalásban gyakorolta a növendékeket. Tevékenyen működtek az ifj. egyesületek és alakulatok is: mint az Ifj. Gyülekezet, Önképzőkör, Zenekör, Vegyes énekkar, Tornakör, Segítő- és Vöröskereszt-Egyesület, Cserkészcsapat. — Az intézetet ez évi január hó folyamán látogatta meg hivatalosan *Dóczi Imre*, egyházkerületi középiskolai felügyelő, aki páratlan alaposággal végzett vizsgálódásai után a tanári karral tartott értekezleten kinyilatkoztatta, hogy szerzett tapasztalatai az intézetről általában megnyugtatók és a tanári kar buzgó munkásságával nagyrabecsülését érdemelte ki. — Hálával és elismeréssel kell kiemelnünk a tanítató szülőknek, általán a nagy közönségnek az intézet iránt megnyilvánult szeretetét és áldozatkészségét. Milliókra menő alapítványokkal és adományokkal segítették az iskola szegénysorsú, jó előmenetelű növendékeit. Csakis ilyen támogatás mellett lehetséges a mai nehéz viszonyok között az iskolát fenntartani s a tehetséges, szegény fiúk tanulását előmozdítani. A Segítő-Egyesület az első félévben több, mint 600.000 K pénzsegélyt s ingyen iskolai füzetek útján 547.000 korona értéket nyújtott az ifjúságnak. A Vörös-Kereszt Egyesületnek pénzben, ruhanevelésben és írószerekben nyújtott segélye meghaladja a félmillió koronát. A Szegény Tanulók Könyvtára 553 tanulót 6754 db tankönyvvel látott el, mintegy 60 millió korona értékben, csekély használati díj mellett. Nagymértékű segélyben részesíti az ifjúságot a hatalmas Baltazár amerikai alapítvány, melyből 1 millió 200 ezer koronát osz-

tottak ki a főgimn. tanulók részére az első félévben. Ehhez járul még a második félévben a most megnyitott Keszi Hajdú-alapítvány, melyből a gimn. tanulók 1 millió 200 ezer koronánál többet kapnak. — Az ifj. könyvtárak könyveinek gyarapítására és kötésére 1 millió 100 ezer, a tanári könyvtárra 600,000 K-t fordított az intézet. — Fájdalom, a szertárak rendezése és gyarapítása kis mértékben történik. Újabb alapítványt tettek: *Kecskeméthy Lajos*, az iskola régi tanára a Segítő-Egyesületben 50,000, ösztöndíj 1 millió koronát, ami ritka jele az intézethez való ragaszkodásnak s másoknak is követendő példának szolgál. *Márk Endre* 200,000 korona ösztöndíjalapítványt tett. *Hartstein Nándor* pályadíjakra 140,000 koronát adott. *Tóth János*, kunmadarasi lelkész a Segítő Egyesületre és Szegénytanulók könyvtárára eddig példás buzgósággal egymaga 400,000 koronát gyűjtött. A cserkészcsapatot különösen egy magát megnevezni nem akaró jóltevő karolta fel és számára 5 métermázsza búzát juttatott, az Alföldi Takarékpénztár pedig 1 métermázsza búzát. Néhai *Szilágyi Péter Hermína* hagyatékából 5 casetta természetrajzi tanításhoz való tárgyakat és egy fára festett (1846-ból) nagyértékű olajfestményt kapott az intézet. A *Schäfer*-alapítványból hadi árvák majdnem 1 millió korona összeghez jutottak. — Ezekon kívül többen adakoztak 50—100 ezer koronát jótékony célra. Az ifjúság Az Erő c. prot. ifjúsági lap alapjára 900,000 koronát adott össze. Ez a lap 220 példányban jár az iskolába. Csudálatos módon buzog a jótékony-ság és áldozatkészség forrása s ebből meríthetünk reménységet és erőt a jövőre is.

## Közélet

### Levél.

Sajnálattal jelentem, hogy a múlt évre kiutalt és a Protestáns Lapban meghirdetett kongruámat azért nem vettem fel, mert szegény ember vagyok és nem telik nekem ráfizetni a kongruára. Azt hiszem, nemcsak én, hanem más sem vette föl, mert egyik református lelkész sincs abban a helyzetben, hogy még ő adjon az államnak (portókötségben) azért, mert ő kis helyen, illetve csekély jövedelmű paróchián van szolgálatban.

Nagyon üdvösnek tartanám, hogy a központ tegyen valami kezdeményező lépést a Püspök úrral együtt ezen anomália megszüntetésére. Békében is annyi földje volt a t.....i lelkésznek, mint ma. S az állam adott neki még 753·43 K-t, hogy állásához méltóan élhessen. Ma hogy állunk: Az állam aranyparításra emelte az 1924. évre az összes adóit, vagyis adott nekem békében 753·44 K-t, adóba elvett 180—190 koronát. Most ad 753·44 K-t és fogok érte fizetni állami adóba 1.615,000 K-t körülbelül. S ezen felül pl. már az ártéri adóba rám van vetve 6·24 q búza, a 150,000 K = 936,000 K. Lehetséges ez? Vagy talán ma már olcsóbb az ipari termék, a hús, mint volt békében? Ismétlem, nagyon kívánatos lenne központi kormányzóságunk részéről egy nagyszabású akció kezdeményezése, mert ezt az anomáliát a falusi lelkész más-

képen el nem viselheti, minthogy üzérkedik, vagy maga szánt és kapál. Vajjon mi lesz ennek a vége? 1924 jan. 25.

Tisztelettel

N. N.

Megjegyzés a fenti sorokra.

Amióta a legkisebb pénzküldemény utalványozási díját a posta 1000 koronára emelte: a helyzet még tarthatatlanabb. Egy szegény özvegy lelkészné mutatott fel egy utalvány-szelvényt, 18 koronát kapott, de a kézbesítésért 50 koronát fizetett. Én az ő helyében nem fogadtam volna el a küldeményt. A küldő is lehetett volna annyira előrelátó, hogy nem okoz ilyen költséget. Inkább vár, míg újabb illetményt kapcsolhat ehhez a küldeményéhez. Hogy a postai tarifák minden ágazatban elviselhetetlen terhet hárítottak a közönségre s ebben a lelkészi karra, eléggé mutatja az a körülmény is, hogy egyházkerületünkben 1922 júl.—dec. félévről 301 korpótlékos lelkész közül 67, 1923 jan.—jún. félévről 297 közül 71 lelkész nem küldötte be a nyugtát. Ugyanígy 1922 júl.—dec. félévről 188 kongruás lelkész közül 44, 1923 jan.—jún. félévről 186 közül szintén 44 nem küldte be mind a mai napig a nyugtáját s így persze az illetmény kifizetetlenül áll, a mi a számadás in currenti tartását, általán az illetmények kezelését nagyon megnehezíti. Segítene az anomálián, ha kivihető volna az, hogy az ilyen természetű pénzküldemények költségét is hivatalos postabélyegekkal lehetne leróvni. A pénztár a töke-ségélyes kölcsönök annuitásának beszedhetése rendjén lehetetlen helyzetben van, amikor 50—60 koronás küldemény után az egyháznak 1000—1000 K postabért kell fizetnie. Mi várjuk kormányzóink beavatkozását a helyzet szanálására. Egyébként a lelkészi fizetés újabb rendezése kérdésében biztató jelenségekről olvashatunk. Egyideig azonban türelemmel kell még várnunk. Vezérférjaink résen állanak s híven küzdenek jogos igényeink kielégítéséért.

## Külföld

### Az anglikán egyház és Róma.

Mint igen sok helyen voltak uniós tervek, úgy Angliában is felmerült az a gondolat, hogy talán az anglikán egyház egyesülhetne a rómaival. Ezzel kapcsolatban egy Woodlock nevű angol jezsuita egyik folyóiratban kifejti, hogy Róma a tanaiból nem enged semmit. Ez a levél emlékezetbe hozza azt, hogy az 1890-es évek közepén is volt hasonló irányú mozgalom, amikor is az angolok a római egyházban a pápa szupremáciáját és csalatkozhatatlanságát nehezményezték, amire XIII. Leó kijelentette, hogy ezek dogmák. Tehát, vagy elfogadják a dogmákat, akkor lehet egység; vagy nem fogadják el s akkor nem lehet.

Felelevenedett az egyezkedés folyamán az egyesí és hiú reményének példájaként De Dominis spalatói érsek története, aki 1622-ben érkezett Angliába, hogy közreműködjön az egyházak egyesítésén. Amikor ez nem sikerült, ifjúkori barátja, XV. Gergely pápa védelme alatt vontta meg magát.

Angliából elutazása estéjén meglátogatta Morton püspök, aki hiábavalónak mondotta De Dominis minden egyesítési fáradozását. „Hát talán azt gondolja, — szölt De Dominis — hogy a pápa meg a bíborosok ördögök, akiket nem lehet megtéríteni?” „Nem, — felelte Morton — de önt sem gondolom Istennek, aki képes legyen őket megtéríteni”. De Dominis nyugodtan élt XV. Gergely haláláig, akkor az inkvizíció bebörtönözte s közelesen bekövetkezett halála után tetemét megégették könyveivel együtt.

„A De Dominis sorsa — írja S. R. Gardiner jeles angol történész — állandó intelem azoknak az álmodozóknak, akik a jövő lehetőségei közé számítják az anglikán és római egyház közötti egyesülést“.

**B. W. Gleaner.**

## Halottaink

**Dr. Good** amerikai professzor január 21-én meghalt. Nekünk roppant veszteség. Lapunk záriakor vett értesítés.

**Dr. Sarkadi Nagy Ernő** orvos, a békésbányai egyházmegye világi jegyzője folyó hó 1-én 55 éves korában, boldog házasságának 27. évében rövid szenvedés után az Urban csendesen elhunyt. Úgy a gyomai társadalomnak, mint az általa igen szeretett egyházmegyének szeretetreméltó, buzgó, tevékeny tagja volt, akit nagy szomorúsággal nélkülözünk egyházunk építő munkájában. Özvegyének és három árvájának gyászában őszinte részvételt osztakozunk.

**Dobrossy István** hajdunánási tanító, ipariskolai igazgató élete 58., hivatali működésének 37. évében f. hó 1-én elhunyt. A nagy gyülekezetnek forrón szeretett tanítója, anyaszentegyházunknak hű munkása volt.

Legyen áldott emlékezetük!

## Különfelek

**Iskola** rovatunk első cikke a kollégium átszervezését célzó javaslatot tartalmazza. A javaslat második része jövő számunkban jön. Bármennyire értékes is ez a tervzet, annak mérlegelésénél szükségesnek látjuk megemlíteni, hogy a tényeket úgy adja, amint a tanárok látják, amiért is végleges állásfoglalás előtt meg kell hallgatni a másik véleményt is, amelyet, alkalom adtán, készséggel közre adunk.

A **debreceni Templomegyesület** február 1-én délután két estélyt tartott. Az elsőt, délután 5 órakor az oratóriumban Dr. Baltazár Dezső püspökünk folytatta tanulságos és gyönyörködtető előadását amerikai útjáról. Az ünnepélyen Kocsis János titkár mutatott be néhány szép vallásos költeményt és Szabó Lajos kántor énekelt buzgósággal. — A második ünnepélyen, d. u. 6 órakor a díszteremben Dr. Révész Imre a hitvédelmi szakosztály ülésén tartott élvezetes és hiterősítő előadást az áttérésekről, jellemezvén a különféle indító okokat. Az előadás előtt és után Sípóss Imre lelkész imádkozott lélekből, buzgón.

A **Debreceni Csokonai Kör** február 2-án, délután a főgimnázium tornatermében Dóczy József halálának 10. évfordulója alkalmából emlékünnepelet tartott Dr. Körösi Kálmán al-elnök eszméletű megnvítőjén, Krampera Lóna gyönyörű szavalatán és két szép felolvasáson kívül dr. tunyogi Szűcs Gézané úrnő, Osváth Gyula, a Városi Dalárda és a Magyar Imre zenekara adott elő 20, maradandó becsű, szebbnél-szebb Dóczy-nótát.

**Kiutasították** egyházából Dancsházy Sándor tekeházai lelkipásztort.

**Karcagon** volt Beveridge Vilmos skót missziói lelkész január 25-én és szép missziót teljesített ott Incze Gábor s.-lelkész tolmácsolásával. Ez útjáról a derék és kiváló skót lelkész kedves leírást ad az Egyházi Értesítő 5. számában.

**Új theol. m. tanár.** Buday Gergely budapesti hitoktató jan. 30-án a gyakorlati theológiából a budapesti theol. akadémián magántanári vizsgát tett. A jeles férfit, aki évekket ezelőtt Lapunkba is dolgozott, szeretettel üdvözljük.

Az **eucharisztikus világkongresszust**, amely sorrend szerint a huszonhetedik, az idén július 22–27. között Amsterdamban fogják megtartani.

**Helyreigazítás.** Lapunk 4. számában a 27. lap bal hasábján, alólról számítva a 10. sorban tanyagazdaság helyett tangazdaság olvassandó.

## Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.  
116—1924.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak a konvent Elnökségéhez múlt évi december hó 22-én 157,523/VIII—1923. szám alatt intézett átiratát tudomásul vétel végett alább közlöm.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1924. évi február hó 2.

**Dr. Baltazár Dezső.**

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter-től. 157,523/VIII. c.—1923. sz. A református konvent méltóságos Elnökségének Budapest. A folyó évi december hó 17-én 2799. szám alatt kell nagybecsű iratában szóvá méltóztatni tenni egyrészt a tanítványokra való előléptetésére vonatkozó 151,651 ben történt szabályozását, másrészt a nem állami tanítóknak a VII. fizetési osztállyal egybekötött illtményekre való előléptetésére vonatkozó 151,651 —1923. sz. iratomat. Az utóbbira vonatkozólag azt a kívánságot méltóztatni kifejezésre juttatni, hogy az előléptetést szabályozó rendeletemet az illetékes egyházi hatóságokkal leendő megbeszélésig füg-

gesszem fel. Ezzel kapcsolatban tisztelettel rámutatok arra, hogy a 151,651—1923. sz. iratomban ismételt a legvilágosabban kifejezésre jut, hogy az irathoz mellekelt szöveg, a jövőben kiadandó rendelet tervezete, melyet éppen azért küldtem meg az összes egyházi főhatóságoknak, hogy a tervezetre vonatkozó észrevételeiket előzetesen — tolyó évi december hó végéig — velem közölhessék. — A 136,000—1923. sz. rendeletemet mélt. Elnökség sérelmesnek tartja az iskolafentartó egyházakra nézve s úgy véli, hogy a rendelet sérelmes és terhes következményei bizonyára enyhíthetők, sőt elkerülhetők lettek volna, ha az egyházi hatóságokkal előzetes tárgyalást folytattam volna. A 136,000—1923. sz. rendelet két irányú rendelkezést tartalmaz. Egyrészt a 6000. M. E.—1923. sz. rendeletben megállapított felelős egységes illetményeknek az államsegélyes nem állami tanítókra történő kiterjesztésével kapcsolatban szabályozza a helyi javadalom részét kepező természetbeni járandóságoknak az államsegély szempontjából való értékelését, másrészt tolyó évi november hó 1-től számított egy évre megállapítja a kezdő tanítói fizetés összegét, amely után a 122,000—1922. sz. rendelet értelmében a fentartók százalékos készpénzbeli hozzájárulása számítandó. Az államsegély szempontjából való értékelés nyilván nem érinti a fentartónak anyagi érdekeit, de nem változtatja meg a javadalmi jegyzőkönyvet s az azzal megegyező díjlevelet sem. Csupán államsegélyt nem élvező állásokon működő tanítóknál, kiknek a 700. eln.—1922. sz. rendelet értelmében ugyanolyan illetmények járnak, mint a hasonló szolgálati idővel bíró államsegélyes tanítóknak, lehet az értékes betolyással a fentartó által szolgáltatandó készpénzfizetés összegére. Ily tanítók azonban a református hitfelekezeti iskoláknál igen kis számban vannak s ily esetekben is a 136,000—1923. sz. rendelet szerinti értékelés sokkal előnyösebb a fentartóra nézve, mint az idézett rendelet előtt érvényben volt, ma már teljesen idejét múlt értékelési rendszer. Ami a kezdő tanítói fizetés összegének s ezzel a fentartók készpénzbeli szolgáltatásának egy évre szóló megállapítását illeti, ez egyáltalában nem jelent az iskolafentartók megterheletésével járó újítást, hanem egyfelől következménye koronánk fokozatos romlása kapcsán a tisztviselői illetmények fokozatos növekedésének, mely kétségtelenül szemlélhető abban, hogy míg az 1922. évi 122,000. sz. rendelet tervezetének tárgyalásakor, vagyis 1922 szeptember havában évi 89,200 K-t, addig az 1923. évi 136,000. sz. rendelet tervezetének tárgyalásakor, vagyis 1923 október havában évi 2,370,000 K-t tett ki a kezdő tanítói illetmény, mindkét esetben tisztán csak a fizetést véve, lakpénz és kedvezményes élelmiszer ellátásvaltság nélkül: másfelől pedig egyszerű folyománya, végrehajtása a 122,000—1922. sz. rendeletben foglalt rendelkezésnek, sőt a 122,000—1922. sz. rendelettel szemben még igen jelentékeny kedvezményt nyújt az államkincstár terhére az iskolafentartóknak. Ugyanis már a 122,000—1922. sz. rendelet 3. §-a világosan kimondta, hogy az eddig államsegélyben részesített tanítói állás részére 1923. évi január hó 1-től államsegély csakis abban az esetben utalványozható, ha a fentartó a tanítónak a lakáson, illetve lakáspénzen felül helyi forrásokból az elemi iskolai rendes tanító *mindenkori* kezdő illetmé-

nyeinek bizonyos %-át biztosítja. Ugyanott kimondatott továbbá, hogy a kezdő illetmények összegét számszerűen évenként a miniszter állapítja meg minden év november 1-től október végéig terjedő érvényességgel. Kétségtelen tehát, hogy 136,000—1923. sz. rendeleteiben történt megállapítás nem érhetett váratlanul a fentartókat épügy, amint a jövőben is évenként új megállapításra kell készülniök, de ez a megállapítás nem is tekinthető oly újításnak, mely az egyházi főhatóságokkal való előzetes tárgyalást indokoltá tette volna. Hiszen minden nyilvánossági joggal bíró iskola tanítójának illetményeit már 1868 óta a törvények állapítják meg, amint ezt az 1893. évi XXVI. és még részletesebben az 1907. évi XXVII., ill. az 1913. évi XVI. t.-c.-kek tették. Hangsúlyoznom kell, hogy a tanítói államsegélyek rendezéséről folytatott elvi tárgyalások alkalmával a pénzügyminiszter úr a 122,000—1922. sz. rendeletet sem találta kielégítőnek, mert az iskolafentartók hozzájárulását egy-egy évig változatlanul hagyja, tekintet nélkül az illetményeknek évközben történő emelkedésére s mert a kezdő illetmények összegszerű megállapításánál figyelmen kívül hagyja a jelentékeny értékű kedvezményes ellátást. A 136,000—1923. sz. rendelet ezeket a fentartónak nyújtott előnyöket továbbra is fentartja, sőt a 122,000—1922. sz. rendeleten is túlmegy, amikor a fentartók könnyebbségére 1923. évi november, december és 1924. évi január hónapokra a kezdő tanítói fizetést, mely már 1923 október havában havi 198,000 K-t tett, átmenetileg csak 100,000 K-ban veszi számításba. Az egyházi főhatóságoknak e kérdés tárgyalásából való bevonása az eredményt nem módosíthatta volna, mert a tényleges kezdő tanítói fizetés adva volt, arra pedig a pénzügyminiszter úrral folytatott tárgyalások során nevezett miniszter úrnak tárgyilag helyes elvi állást foglalása folytán nem volt kilátás, hogy a tényleges fizetéstől még inkább eltérő összeg vétessek a fentartó hozzájárulásának alapjául, mint ahogy a 136,000—1923. sz. rendeletben történt. Abban a reményben, hogy becses iratában említett aggályokat sikerült eloszlatnom, még csak azt akarom hangsúlyozni, hogy a miniszterium a fizetésekiegészítő államsegélyek revíziójánál mindig a legméltányosabban igyekszik eljárni, minden konkrét panaszt alaposan megvizsgál és a leggondosabban intézi el, úgy, hogy remélem, miszerint minden alapos felszólalást sikerülni fog orvosolnunk. Fogadja méltóságos Elnökség kiváló tiszteletem őszintenyilvánítását. Budapest, 1923 december hó 22. Klebelsberg.

Budapest, 1924 január 9.

A másolat hitelül :

Nagy János.

### Szerkesztői üzenet.

K. L. K. Tudtommal az egyház tulajdonában van. Kegyeskedjék ott érdeklődni.

### Kiadóhivatali üzenetei.

**Lelkeszi hivatal, Hajdúnánás.** Az egyházkerületi közgyűlés kötelezővé tette, hogy az egyházak lapunkat annyi példányban járassák s fizessék a díját, ahány lelkészi állást fentartanak, ami természetesen is, mert a több lelkészű egyház valamilyen lelkészét közvetlenül érdekli a hivatalos köz-

lemények tartalma, melynek rendelkezéséhez alkalmazkodnia kell. Ezenkívül fennáll még a szellemi szükséglet kielégítése is. Azért a 2-ik példányt ne méltóztassék többé visszaküldeni, különben is, amikor a legkisebb, a legszegényebb egyház is fizeti egy példánynak az árát, a népes, nagylekintélyű hajdúnánási egyház akár 4 példány árát is elbirhatja. A vett 3300 koronát így számoltuk el: 1923-ra 1500 K. Leadási díj 50 K. Jut tehát 1924-re 1750 K maradvány. Egy félelvi előfizetési díj 14.000 K. Beküldendő még 12.300+14.000 K. A darabokban való fizetés kikerülhető költséggel jár. Üzenetünk első részének megszívlelését más egyháztól is tisztelettel kérjük.

**Lelkészi hivatal, Orosháza.** Az egyházkerületi pénztári hivatal az 1834—1923. sz. a. küldött megkeresésére választ kér.

**H—th K., Orosháza.** 2050 K-t 1923-ra számoltuk el.

**V. K. Nyirtura.** A kiadóhivatal a Bibliai Kvar-tet-játék ügyével nem foglalkozik. A küldeményt áttettük a Méliuszhoz.

**S. K. V.** Méltóztassék utána tekinteni, hogy lapunk a legmérsékeltőbb hirdetési díjat számítja fel. Más lapok tízszeres, sőt ennél is többszörös díjat számítanak fel. A leadás díját (kézbesítés), mint kész kiadást, kénytelenek vagyunk minden küldemény után kérni. (Jelenleg Debrecenben 100 ezer koronás küldeményig 50 korona.)

**Egyházi pénztári hivatal, Mezőtúr.** Az 1922. évi hivatalos postabértérményeket az egyházkerületi pénztár elszámolásra az egyházmegyei pénztári hivatalhoz küldte ki 3860 koronában. Méltóztassék ottan érdeklődni.

**Szombathy I., Eperjeske.** A legutóbb vett 73.000 koronás küldeménnyel az egyházmegye egyh.-ker. búzaadója teljesen be van fizetve.

**Ny.—y J., Majtis.** 1923-ról nincs tartozása. 1924 első felére 6000 koronát vettünk. Csak félévre szóló előfizetést kérnénk. Darabokban küldve felesleges költséget okozunk.

**Tiszarád.** 1923-ról nincs tartozása.

**Lelkészi hivatal, Nyirbogdány.** A pénztár a hivatalos portómegtérítéseket 1922-ről szétküldte az egyházmegyei pénztárnok urakhoz. 1923 aug. 22-én Nyirturára küldött 597 K 50 fillért. Ottan méltóztassék érdeklődni. A kezelésnek erről a módjáról lapunkban is megemlékeztünk volt, de az e.-m. pénztárnok urakat is informáltuk.

### Pályázati hirdetés.

A füzeggyarmati református iskolánál megüresedett egyik fiútanítói állásra pályázat hirdettetik.

Javadalom: 1. Az egyháztól 14 kat. hold föld jövedelme. 2. Évi 14 q. búza és 9 q. árpa. 3. Fizetési fokozatnak megfelelő államsegély. 4. Törvényes lakbér és kertjuttatmány az egyház pénztárából.

Kötelesség: 1. A kijelölt osztály vagy osztályok vezetése. 2. Énekvezéri szolgálatokban segédkezés. 3. A vasárnapi iskola vezetése. 4. A gondnoki irodában segédkezés, melyért külön díjazás jár.

Kántori oklevéllel bírók előnyben részesülnek. Pályázati határidő a megjelenéstől számított 10 nap.

**Református Iskolaszék.**

Debreczen sz. kir. város  
és a Tiszántúli református egyházkerület

## „MÉLIUSZ”

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala,  
zenemű-, papír- és írószerszerekkereskedése  
DEBRECZEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26. SZ.

### Értesítés a zsolttárok árváltozásáról!

1924. évi február hó. a zsolttárák a következők:

#### 4° quartalak, nagybetűs zsolttár

papírkötésben . . . . .	K	17680
félvászon kötésben . . . . .	K	19110
egészvászon kötésben . . . . .	K	23710

#### 8° oktáv alakú zsolttár

papírkötésben . . . . .	K	8400
félvászon kötésben . . . . .	K	9000
egészvászon kötésben . . . . .	K	11800

#### 16° iskolai kiadású zsolttár

papírkötésben . . . . .	K	7680—
félvászon kötésben . . . . .	K	8520—
egészvászon kötésben . . . . .	K	10980—

#### 32° legkisebb zsolttár

papírkötésben . . . . .	K	4630
félvászon kötésben . . . . .	K	5380
egészvászon kötésben . . . . .	K	6180

Megjegyezni kívánjuk, hogy ezen árak csak most vannak érvényben és az esetben, ha az Országos Pénzügyi Tanács a földadó lerovására újabb és magasabb búza árat állapít meg, úgy az itt közölt árak is emelkedni fognak. Ajánljuk ezenkívül díszkötésű zsolttárainkat a következő minőségeket, alakban és árakon, valamint a következő könyveket:

#### I. kiadás, versbe szedve 16° alakú

vászon díszkötés, párnázott aranymetszéssel.  
Alapára K 15—  
valódi bőr, díszkötés, párnázott aranymetszéssel  
Alapára K 30—

#### II. kiadás, prózába szedve 16° alakú

díszvászon, kehely és préseléssel.  
Alapára K 8—  
díszvászon, párnázott, vörösmetszés, tokban.  
Alapára K 12—  
díszbőr, párnázott, aranymetszés, tokban.  
Alapára K 30—

#### 32° alakú zsolttárok

Hajlítható díszvászon kötés.	Alapár	8—
Párnázott díszvászon kötés, valódi aranymetszéssel . . . . .	„	12—
Celluloid-csontkötés, valódi aranymetszéssel . . . . .	„	20—
Valódi bőrkötés, párnázott, valódi aranymetszéssel . . . . .	„	25—
Uray Sándor: Tárgymutató az új zsolttárhoz. . . . .	„	—20
Varga: Koralkönyv az új zsolttárhoz . . . . .	Ára	3000—

Az alapárak, a Magyar Könyvkereskedők Egylete által hétről-hétre megállapított szorzószámával szorzandók és az így előálló árakban szállítjuk ezen könyveket. **Mai szor. ószám 2800.**

**Minden lelkész és tanító úrnak szükséges !!**

## Igénybejelentési-lap

az 1921. évi 8400. M. K. számú rendelettel engedélyezett felemelt rendkívüli segélyre.

**Ára K 600—**

## Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5122—1923. szám.

Nagytisztelétű Esperes Úr!

Hivatkozással egyházkerületi közgyűlésünk 540—1923. számú határozatára, alább közlöm az egyetemes konvent által leküldött s a belmissziói bizottságok szabályzatára vonatkozó tervezetet a fent hivatolt egyházkerületi határozatban foglalt megfelelő eljárás céljából.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1924. évi január hó 11.

Dr. Baltazár Dezső,  
püspök.

737—1923. szám.

### TERVEZET

a magyarországi református egyetem s egyház konventjének Budapesten, 1922. évi szeptember hó 20. napján tartott üléséből 189. sz. a kelt határozatban lefektetett elv megvalósítására.

Egyetemes konvent elodázhatatlan szükségnek ítéli magyarországi református egyházunkban az alvó hitéletet felébreszteni, az egész vonalon a református keresztyén egyházi élet egész területén valódi krisztusi, az igazi keresztyén életet indítani, a belső keresztyén egyházi életet megújítani, hogy a mélyről gazdagon bugyogó élő vizekből keljen új erőre a külső, látható egyház. Vagyis egyetemes konvent elodázhatatlan és sürgős szükségnek mondja ki minden irányú, valódi egyházi munkát kezdeni. El akarja juttatni konventünk az evangéliumot magyarországi református egyházunk legfélreesőbb, eddig talán ismeretlen helyeire; részletetni akarja az evangélium áldásaiban, Istenhez: a béke, boldogság forrásához akarja elvezetni a református keresztyén népek azon széles rétegeit, amelyek mindegyikéig messze, kívül estek az evangélium jótékony hatásán.

Egyházunk tehát *evangelizációt* akar.

De ugyanakkor meg akarja indítani és következetesen fokozódó erővel folytatni a krisztusi könyörülő szeretet óvó, mentő, segítő, gyógyító munkáját is, azaz a tulajdonképeni keresztyén szeretet munkát.

Ez a két munka együtt a *belmisszió*. Így azt a munkát, amit eddig magyarországi református egyházunkban Isten iránti buzgóságból, Jézus iránt érzett szeretetből, a sok szomorú, tévelygő lélek iránt felébredt szánalomból ezideig önkéntes vállalkozók, mint egyesek elszigetelten, vagy egyesületek az ú. n. belmissziói egyletekben és útján végeztek, ezennél egyetemes konventünk, illetőleg maga refor-

mátus egyházunk akarja végezni, illetőleg végeztetni, amennyiben a munka vezetésére, irányítására ő akar szerveket, közegeket beállítani, ezek működésének szellemét, irányát ő fogja megállapítani, részint a maga erőteljesebb, illetőleg az egyházi élet egész mezejére kiterjedő, valamint egységes elvek szerint leendő végzése érdekében, valamint azért, hogy ez által határozottabban kidomborítsa, illetőleg biztosítsa a belmisszió református egyházi jellegét.

\*

Egyetemes konventünk idézett végzésében belmissziói bizottságok szervezésének szükségességét mondja ki a konventen, egyházkerületekben, egyházmegyékben és a népesebb egyházközségekben. Egyben már most bizottságot küld ki az egyetemes konvent belmissziói bizottsága szervezetének, ügyrendjének elkészítésére; továbbá a zsinat elé terjesztendő javaslat készítésére az egyházközségi, egyházmegyei, egyházkerületi belmissziói bizottságoknak egységes és törvény útján megszervezése tárgyában. Kiküldött bizottság a fokozatos egyházkormányzati testületekben megszervezendő belmissziói bizottságok szervezetének, ügyrendjének helyes megállapíttatása érdekében előbb rámutat azon testületekre, amiken a belmissziói bizottságoknak munkálkodniok kell, bemutatja azokat az alkotásokat, amelyeknek létesítésére egyetemes konventünknek fel kell hívnia egyházi törvényhozásunk figyelmét.

Megmunkálatlan terület, munkamező, mely eddig hiába várt munkásra, van úgy a külső, mint a belső egyházi életben.

A külsőben értendő a szétszórt csontok összeszedése: azaz szórványaink, fiók és leányegyházaink gondozásának megkezdése. Talán minden egyházmegye területén találhatók ilyenek.

A szórványok összeszedéséről, az édes anyához vezetéséről, az anyaszentegyházban annak alapítójától, vele közölt áldások megismertetéséről, megérettetéséről vándorprédikátorok és evangelisták útján kell és pedig sürgősen gondoskodni. A leányegyházakat, ahol annak feltételei meg vannak, sürgősen anyásítani kell. Ez lesz a látható szétszórt csontok összeszedése. És ez is belmissziói munka, mely képezheti a belmissziói bizottságok feladatát.

Ezután jön a belmisszió tulajdonképeni területe a belső, vagy láthatatlan egyház építése a belmissziói munkának két ágával: az evangelizációval és a szeretet munka végzésével. Itt bizottságunk egyetemes konventünknek következőket javasolja:

### I. Az evangelizációra nézve.

A)

Minthogy magyarországi református egyházunk széles rétegeit, még a műveltebbeket is, az ébredésnek a lehelete, a friss hajnali fuva-

lom még csak nem is érintette, sőt — fájdalom — alvásukból még a lelkészeknek igen jelentékeny részét is, az új idők elég erősen zúgó hangja fel nem ébresztette: egyetemes konventünk hívja fel az egyházkerületeket, hogy találják meg a módját annak, hogy az egyházakba apostoli lelkű olyan lelkészeket küldjenek, akiknek élete teljes összhangban áll Krisztus evangéliumával, akikben legyen Keresztelő János megrázó ereje, Pál lángoló Krisztus és egyházszeretete, s akiknek legyen képessége az illető gyülekezetet a templomban, esetleg összejöveteleken, a lelkészt pedig bizalmasan tájékoztatni az új idők szelleme, lelke, iránya, egyházunk külső-belső megújulásának szükségessége, az emberi lélek örök és mindig ugyanazonos szükségei felől. És ez az ébresztő látogatás ne csak egyszer történjék. Múlhatatlanul fel kell ráznunk halálos álomban megdermedt közönségünket, de ehhez mindenekelőtt lelkipásztorainkat. E célból

## B)

**Bűnbánó nap tartása.**

Hívja fel egyetemes konvent az egyházkerületeket, hogy az 1848 szeptemberi németországi, ú. n. Kirchentag példájára a lelkészeket mindenestre, azonban lehetőleg legalább egyházi tisztet viselő hitsorsosainkat is hívják meg egy országos, majd kerületi és megyei bűnbánó napra. A németországi hit- és egyházi élet újjászületését e naptól számítják. Kellő előkészítés után lehetetlen, hogy egy ilyen nap nyomtalanul suhanna el fejük felett.

## C)

**Lelkészek.**

Tegyen felterjesztést egyetemes konvent a zsinathoz olyan törvény alkotása érdekében, mely a lelkészeket szigorúan kötelezze el arra, hogy mindennap tartsanak legalább reggeli istentiszteletet tekintet nélkül arra, hogy van-e a templomban közönség. Ugyanez a törvény kötelezze el a lelkészeket, hogy ahol többen vannak, mindnyájan, mindennap templomba menjenek, ha nincsenek is szolgálatban. Azonban 60 éves koron túl, a téli időszakban ez a kötelezettség megszűnik. Ugyancsak felmentést nyerhet a közismerten munkával túlterhelt lelkész is. Ellenben kivétel nélkül elkötelezendők a munkaképes lelkészek minden vasárnap prédikálásra felváltva a templomban és a város különböző pontjain (iskolákban), a téli időszakban, hogy a gyülekezet lássa az ő lelkészeit folytonosan szolgálatban állni. Továbbá tartsanak a lelkészek a nyári időszakban gyermek-istentiszteleteket hetenként felváltva fiúknak, leányoknak a 3, esetleg csak a 4—6. osztályokban.

## D)

**Kis gyülekezetek a theológiákon.**

Hívja fel egyetemes konvent az egyházkerületeket, hogy mindenik szólítsa fel a kebelében levő theol. főiskola tanári karát növendékeik közt lelkipásztori munka végzésére oly módon, hogy alakítsanak növendékekből egy kis gyülekezetet, tekintsek azt a rájuk bízott nyájnak, ehhez képest viseljenek gondot azoknak testi-lelki életéről, így vezessék be őket a pasztorációba. Mert ezzel szívüket nyerték meg, hathatósabb bevezetés lesz ez a pasztorációba esztendőnkön át tartó előadásnál. Ezenkívül meg kell ismertetni a theol. tanfolyamon a vasárnapi iskolai munka módszerét.

## E)

**Tanítók.**

Felekezeti tanítóinkat sürgősen evangelizálni kell a képzőkben is, kint is, amazokat a tanároknak, ezeket a lelkészeknek. Be kell őket vezetni a biblia ismeretébe. El kell vezetni Jézushoz. Éreztetni velük az ő szeretetét, mit Jézus az ő anyaszentegyháza közvetítésével áraszt minden lélekre, tehát a tanítókra is. Ez úton meg kell velük szerettetni az egyházat, a lelkészeknek önmagukat; visszavezetni őket az egyházhoz, amelytől egyik része talán a hitetlen korszellem hatása alatt, de jó rész a méltatlan bánásmód miatt hidegült el. Meg kell velük ismertetni az egyház magasztos rendeltetését az üdv megszerzésében, közvetítésében, hogy így megnyerettessenek az egyházi munkának. A képzőkben levőket be kell vezetni a vasárnapi iskolai tanítás módszerébe, a már alkalmazottak részére pedig, amennyiben lehetséges lenne, egyházmegyénként nyári vasárnapi iskolai tanfolyamokat rendezni. — Aztán minél előbb kötelezővé tenni a vasárnapi iskolák megszervezését összes gyülekezteinkben.

## F)

**Középiskolák.**

Evangelizálnunk kell középiskolai ifjúságunkat. E végből vallásstanáraink köteleztesen el növendékeikkel legalább egyszer hetenként biblia és protestáns egyháztörténet tanulmányozásra. Különös gonddal foglalkozzanak középiskolai vallásstanáraink a lelkészi pályára lépni szándékozókval. Ha akár külső, akár belső kellékek hiányát látnák, valamelyiknél, azt kellő tapintattal e pályáról elterelni igyekezzenek, ha ez nem sikerülne, felőle a szükséges tájékoztatást az illető theologia igazgatóságához kellő időben küldjék be.

G)

**Serdülők. Konfirmáció.**

Iskolából kikerült gyermekeinket nem szabad tovább olyan üres kézzel, üres szívvel, olyan csekély ismerettel az életbe kibocsátanunk. Az iskolától megválásnál több útravalót kell nekik adnunk. Ennek a konfirmációra előkészítésnél kell megtörténnie. E végre először is a konfirmáció idejét a 15. életévre kell halasztanunk. Amikor a közoktatási kormány mindig fokozódó eréllyel ellenőrzi az iskoláztatást, ennek semmi akadálya nincsen, mert a gyermekek úgyszólván kötelesek a mindennapi iskolázás után még 3 évig, tehát 15 éves korukig látogatni az ismétlő iskolát és ugyan ezen idő alatt rájuk is kötelező a vallástanulás. Ez a 3 év legyen a konfirmációra előkészítés ideje.

Bizottságunk tehát javasolja egyetemes konventünknek, hogy ilyen értelmű rendelkezést tegyen, vagy ilyen értelemben tegyen felterjesztést a zsinatnak azzal, hogy konfirmációi bizonyítvány, esetleg a lelkész által 6 héten át végzendő oktatás nélkül egyházi esketésben nem részesülhetnek. Egyben készítsen javaslatot egyetemes konventünk, vagy a belmissziói bizottság a konfirmáció anyagának 3 évre leendő beosztása iránt.

H)

**Ifjúság.**

Nehezen és lassan fog menni, de végre hozzá kell fognunk a felserdült ifjúság lelki gondozásához. Történhetik ez ifjúsági és leányegyletekben bibliai és (leányoknál) varró órákon, ahonnan azonban nem okvetlen szükség kizárni a közhasznú ismereteket; hazai történelmünket pedig éppen be kell illesztenünk. Aztán történhetik — különösen falukban — az ifjúság katekhizálásával.

Mivel ez magyar református népünknel, főleg az Alföldön, teljesen új és ismeretlen dolog, először a szülőket kell felvilágosítani és megnyerni, ez talán sikerülni fog lassanként az ú. n. szülői értekezleteken.

Egyetemes konventünk a munka ilyen módon megkezdésére kötelezze el a lelkészeket és tanítókat.

I)

**Vándor prédikátorok.**

Egyetemes konventünk tegyen javaslatot a zsinatnak aziránt, hogy azt törvényhozás útján rendelje el.

1. A vándor prédikatori intézmény megszervezését és minden alföldi egyházmegyében a tanyán lakó nép közt végzendő igehirdetésre legalább egy vándor prédikátor alkalmazását.

**Evangelisták.**

2. Evangelista képzőintézet állítását Budapesten az egész magyarországi református egyház számára, esetleg ilyen tanfolyamok létesítését a theológiákon. Ezek az evangelisták lennének az iratterjesztők, akik mint a nép fiai, a nép lelki világában élők, minden másoknál hathatósabb munkát végezhetnének arra nézve, hogy azt a sok ezer bolyongó lelket, akik egy életen át legfeljebb keresztelesek, esketések, temetések alkalmával látják az ő egyházukat maguk előtt megjelenni, de annak isteni rendeltetéséről, az ő lelkükre isteni áldásokat közvetítő voltáról sejtelmük sincs, megnyerjék egyházunknak. Hogy ez milyen eredményes intézmény lenne, mutatja a szekták példája, amelyeknek közülük való prédikátorai hozzá tudnak férközni népük szívéhez és így tudnak hódítani.

**II. Szeretetmunkák.**

Magyar református egyházunk történetében még nem volt olyan korszak, amelyben az egyház az ő elesett, betegséggel, inséggel, nyomorral, szenvedéssel, bűnnel küzdő gyermekei előtt, mint az örök és végtelen isteni könyörülő szeretet megtestesítőjének, az Úr Jézus Krisztusnak földi teste látható alakban jelent volna meg, rendszeres és következetes mentő- és gyógyító munkával megelőzve, vagy enyhítve a testi-lelki betegséget. E százados mulasztást pótolni kell. Az evangelizáció erőteljes megindításával egyidőben meg kell indítania a rendszeres, tervszerű, hathatós keresztyén munkát, a szeretet munkáját. Ez két irányú: ú. m. a *testi élet gondozása*; *lélekmentés*.

A)

**A testi élet gondozása.**

Legyen ebben első alkotás a legalsó fokon, t. i. az *egyházközségekben* most meglévő egyházi törvényeink az elhagyatott szegények, árvák, betegek gondozását elrendelő részeiben, lelkiismeretes végrehajtása. Az elv törvénykönyvünkben le van fektetve. (E. T. I. 128—130. §§.) Az egyházkerületek — legalább a tiszántúli — szabályrendeleteket is alkottak az elv gyakorlati alkalmazására. Hívjuk életre már egyszer a holt hideg papírlapokról a törvényt; azonnal megindul egyházunkban a munka. Ennek megindításáért tegyük felelőssé a lelkészeket; az ellenőrzésért az egyházmegyei látogató küldöttséget, végső fokon az esperest.

Az *egyházmegyék*, mint ilyenek ezen krisztusi mentő szeretet munkából vegyék ki a maguk részét árvaházak állításával, lehetőleg elaggott, hajléktalan emberek számára menházzal kapcsolatban.

Kötelezze el azért egyetemes konventünk

az egyházmegyéket, a kisebbekből többet együtt ilyen házak felállítására, lehetőleg az egyházmegye valamely központi fekvésű egyházában és pedig amennyiben lehetséges, mindenkor olyan nyugalmazott lelkész, vagy tanítócsalád vezetése alatt, amelynek élete biztosíték arra, hogy abban az intézetben keresztyén szellem fog élni és annak református egyházi jellege egy percre sem fog elhomályosulni.

Ilyen házak fenntartásához valószínűleg hozzájárulna az állam is, még mostani nehéz gazdasági helyzetében is.

Szeretetmunka diakonisszák segítése nélkül lehetetlen. Ugyanazért egyházkerületeink állítsanak diakonisszáképző intézeteket, vagy ha lehetséges, vonják magukhoz, tegyék hozzájárulásukkal egyházi jellegűvé a már meglévő társulati ilyen intézeteket. És mivel magyar református családaink ez intézményt nem ismerik, tőle idegenkednek, úgy, hogy belátható időben a nagy szükségletet magyar diakonisszából kielégíteni nem lehet. Németországból, Hollandiából, Svájcban kellene próbálkoznunk diakonisszákat hozni gyülekezeti, kórházi és magánszolgálatra. Ezek valóságos előőrsei és úttörői az ő egyházuknak. A Krisztus szeretete a szenvedő emberiséghez ezekben él és munkál a leghathatósabban.

Azonban a diakonisszaügy fellendülése előtt keresztyén lelkületű fiatal özvegy asszonyokat kellene kiképeztetni gyülekezeti betegápolóknak.

Bizottságunk listában van azzal, hogy nálunk olyan intézményeket, amik fejlett, öntudatos keresztyén életet élő protestáns népeknél a testi élet mentésére már régebben működnek, ez idő szerint állítani nem lehet. Azonban, mint célt, magunk elé állítani, bizottságunk nem tartja feleslegesnek. Ilyenek: a Németországban ú. n. „*Jászol*“, az elnevezést Jézus jászolbölcsejétől véve, a negyedik hetet betöltött csecsemők gondozása, akiknek anyjuk nappal munkába jár. Ennek folytatása az ú. n. „*várakozó iskola*“, vagy napközi otthon a 3—6 éves gyermekek részére, akikkel azonban ezen helyeken szellemileg is foglalkoznak, tanítgatják őket. Aztán árvaházak, amilyeneket bizottságunk az egyházmegyéktől vár. Továbbá gyermek munkaintézetek, ahol szünidő alatt az iskolás gyermekek kézimunkával foglalkoznak, a csavargástól megóvatnak, ugyan akkor némi keresethez jutnak, ezeken kívül erejük megismerésére, önbizalomra jutnak, végül a munka gyönyörűsége voltának megismerésére rávezettetnek. E téren egyelőre jó lenne annyi, hogy egyetemes konvent felhívna a kormány figyelmét ilyen intézmények és intézetek szervezésére, állítására, azonban ezek vezetésére férfiakat és nőket egyházunk képeztetne a diakonissza és evangélista képzőintézetekben.

B)

### Lélekmentés. Küzdelem a bűn ellen.

Le kell számolnunk azzal a kétségbeejtő ténnyel, hogy a bűnnek, minden neme, de különösen a testi bűn valósággal beette magát társadalmunk minden rétegének a testébe, lelkébe. A gyermek ifjúnak már meg van fertőzve a lelke, soknak a teste is és pedig leányoknak is. Jézus nevében, Isten segítségével a legelszántabb harcot kell ez ellen kezdenünk a jövő nemzedék mentése végett. Kisebb helyeken az evangelizálás ezt a munkát, mint óvóeszközt már végzi. Nagyobb városokban azonban a lélekmentés munkájának szélesebb körökre kell figyelmét kiterjeszteni. Ilyen helyeken már van az ú. n. vándorló népréteg: iparos és kereskedő ifjak. Ezekhez az ő egyesületük, illetőleg azok elnöksége útján kell az egyház nevében hozzáférköznünk.

Középiskoláinkban a tanári kar az egészségtant tanító orvossal figyeltesse a gyermekeket, aztán az álszégnyen ne tartsa vissza attól, hogy a bűn irtásához, a szerencsétlen ifjú testi-lelki megmentéséhez erős kézzel hozzányúljon.

Hogy az erkölcsi veszélynek, bukásnak, romlásnak kitett alsó néprétegből nagy városokba özönlő ifjakat, leányokat ettől óvjuk, az elbukottakat felemeljük, intézmények létesítése által a becsületnek, a társadalomnak visszaadjuk, erre a mi lelkiberendezkedésünk mellett, fájdalom! -- belátható időben nem gondolhatunk. Ilyenek lennének ugyanis a nagy városokba tóduló mindenféle munkások, munkásnők szállója, az otthon pótlására, tehát állandó lakóhelynek berendezve magános férfiak és nők részére. Aztán csak megszálló helyek, *keresztyén szállók* a végleges elhelyezkedésig szolgálatot kereső férfiak és nők részére, ugyanilyenek iparos és kereskedő ifjaknak. *Diákotthonok*, amilyen van már egy Budapesten — sajnos, ez is amerikai pénzből. *Menhelyek* az elbukott, de a kereső szeretet által az erkölcsi fertőből kivont nők gondozására (magdaleneum), lelki gyógyítására, hogy aztán vagy szüleiknek visszaadassanak, vagy becsület munkába állíttassanak. Ugyanitt lehet gondoskodásban részesíteni a börtönből kiszabadultakat.

A nagy városokban szolgálatot keresők, különösen nők számára, mint védőintézmény működik az ú. n. *pályaudvari misszió*. Keresztyén lelkületű nők nagyvárosok pályaudvarain jelvényrel ellátva várják az érkező vonatokat, aztán a vidékről jövő leányokat gondjaikba veszik és vagy keresztyén szállókba, vagy egyenesen szolgálati helyre vezetik. Ebből nálunk is megvalósítható lenne annyi, hogy a belmissziói egyletek ezt a munkát is teendőik közé sorolnák; hirdetések útján felszólítanák

jelentkezésre a cselédkereső családokat, azokat nyilvántartásba vennék. Lelkészeink pedig módot keresnének ezen intézménynek közönségünkkel megismertetésére, amikor is a nagy városokba szándékozók közül a még romlatlanok náluk jelentkezvén, azoknak utasítást, a pályaudvari misszióhoz pedig ajánlólevelet adnának.

*Börtönmissziót* azonnal meg lehet kezdeni. Erre csak el kell kötelezni a törvényszéki városokban lakó lelkészeket és pedig azzal, hogy ezt a missziót ne a fogházi lelkészek minden vonatkozás nélküli prédikálásával, hanem a foglyok valóságos lelki, tehát egyénekenkénti gondozásával végezzék, igyekezvén maguknak munkatársakat szerezni.

Kezdje meg egyházunk az *alkoholelleni küzdelmet*. E végből keressen kapcsolatot a kék kereszt egyletekkel. De e mellett ne szünjön meg sürgetni a nemzeti törvényhozásnál az alkoholtilalmat, vagy legalább az alkohol ivás és mérgezés korlátozását a pálinkaméréseknek, korcsmáknak szombat estétől hétfő reggelig bezáratását. Ezzel kapcsolatban ugyancsak a törvényhozásnál sürgesse egyetemes konventünk *a vasárnap teljes megszentelésének* biztosítását, egyebek közt vásároknak vasárnapról eltiltását.

Rendezze egyházunk intézményesen a *kivándorlók misszióját* úgy, hogy lelkészeket alkalmazzon a kikötővárosokban, akiknek címe legyen meg minden református lelkészi hivatalban. Lelkészeink pedig koronként szószék-ről hívják fel a gyülekezetet ez intézményre, hogy a kivándorolni szándékozók tanács, utasítás végett náluk jelentkezzenek.

Meg kellene jelenni egyházunk gondoskodó anyai szeretetének *a vakok, siketnémák, hülyék, bárgyuk, nehézkezesek, nyomorékok* körül is, — itt is legalább annyiban, hogy egy-egy lelkészt küldjön az ilyenemű állami intézetekbe, elvinni e szerencsétlenekhez Krisztus nagy szeretetét, az elsősorban nekik szóló örömhírt, evangeliumot.

\*

Bizottságunk az eddig felsorolt intézkedések, intézmények, intézetek közt egyházi életünkre jelentőség tekintetében különbséget tenni nem tud. De viszont belátja azt, hogy számolva az adott helyzettel, t. i. nagyon fogyatékos lelki felkészültségünkkel, azok létesítésében sorrendet kell tartanunk. Ehhez képest 3 csoportba osztjuk azokat; ú. m. 1. olyanok, amelyek azonnal megvalósíthatók, tehát megvalósítandók; 2. olyanok, amelyekben ezidő szerint még csak kezdeményező lépések tehetők; 3. olyanok, amelyeket, mint távoli célokat, nyilván kell tartanunk.

## I. csoport.

### Azonnal megvalósítandók.

1. A szórványok összeszedése, ezekbe vándorprédikátorok küldése; a leányegyházak anyasítása, esetleg társítása;
2. evangelisták képzése és kiküldése irat-terjesztésre;
3. lelkészek .. esetleg világiakkal együtt .. kiküldése az egyházakba buzdító igehirdetésre, felvilágosító beszédek tartására;
4. bűnbánó istentisztelet tartása;
5. theologiai ifjúság közt kis gyülekezetek alakítása;
6. tanítók evangelizálása az intézetekben és kint az életben;
7. lelkészek elkötelezése mindennapi istentisztelet, minden vasárnap prédikáció tartására, minden lelkésznek, mindennap templomba járásra;
8. konfirmációi előkészítésnek 3 évre besosztása, a konfirmációnak 15 éves korra átélése;
9. középiskolai ifjúság evangelizálása;
10. serdülő ifjúság evangelizálása;
11. szeretet munka megindítása az egyházakban;
12. vándorló iparos, kereskedő ifjak gondozása a lelkészek által;
13. középiskolai tanulók életének ellenőrzése;
14. börtönmisszió megkezdése;
15. az alkoholelleni küzdelem megindítása;
16. vasárnap megszentelésének sürgetése;
17. vakok, siketnémák, hülyék stb. gondozása állami intézetekben.

## II. csoport.

### Kezdeményező lépések.

1. Egyházmegyékben árva- és szegényházak;
2. egyházkerületekben diakonisszaképző-intézetek állítása;
3. Kivándorlók missziójának rendezése.

## III. csoport.

### Távoli célok.

1. Jászol;
2. várakozó iskolák (napközi otthonok);
3. gyermekmunkaintézetek;
4. munkásotthonok.

Az egyházkerületi belmissziói bizottságok a fent hangsúlyozott szempontokra tekintettel választanak saját kebelükből egy ügyvezető elnököt (alelnök).

## II. Az egyházkerületi belmissziói előadó.

Az egyházkerületi belmissziói bizottságokba is szervezni kell előadói állást, melyet választás útján az egyházkerületi közgyűlés töltsön be, célszerűségi okból, amennyiben lehet, a püspöki székhelyen lakó lelkészek közül. Ahol az egyházkerületek vagyoni ereje megengedi, az előadói állást itt is függetleníteni kellene. Ahol ezen két eset egyike sincs adva, az egyházkerületi közgyűlés a kerület lelkészei közül bárkit választhat a belső feltételek adottsága szerint.

Az előadó az egyházmegyéből hozzábeérkezett jelentések alapján az egyházkerület összes egyházainak hit- és egyházi életét szakadatlanul figyelemmel kíséri, kezét mintegy ott tartja az élet útjain. Az egyszer már jelzett teendőjén, t. i. az évi jelentések összeállításán kívül feladata lesz kívánatra, vagy küldetésre az egyházmegyékbe, azok gyűléseibe, vagy akár egyházközségekbe is kiszállni, hogy ott a belmissziói munka miként megindítására és végzésére tanácsot, utasítást adjon. Ezenkívül évenként egyszer meglátogatja a kerület középiskoláit és ott az iskola református vallású növendékeivel a közönség bevonásával vallásos ünnepélyt tart. Ezután megbeszélést folytat a vallásosoknál az ifjúság hit- és erkölcsi élete felől, külön a lelkészi pályára szándékozókkal.

## III. Az egyházkerületi belmissziói bizottságok feladata.

Üléseiben meghallgatja és tárgyalja az előadó évi jelentését az egyházkerület gyűlékezeteinek életében 1 év alatt felmerült minden olyan eseményről, mozgalomról, amely a gyűlékezetek ébredésére mutat; mutatja a hitélet megmozdulását; továbbá minden munkáról, amit a gyűlékezetekben a valódi keresztyén hit erősítése, a keresztyén megindítása érdekében hivatalos szervek (belmissziói bizottságok), vagy egyesületek végeztek; minden alkotásról, mit valahol Isten országáért létesítettek; azon intézkedésekről, miket a belmissziói bizottság előadója a belmissziói munka helyes irányban vezetésére nézve tenni jónak látott; az előadónak az egyes gyűlékezetekbe kiszállásáról, ott végzett munkájáról, szerzett tapasztalatairól, a szórványok összegyűjtése, gondozása érdekében tett lépésekről, intézkedésekről.

Az előadó ezen jelentését a bizottság az egyházkerületi közgyűlés elé terjeszti, ettől kérve utasítást, intézkedést azon gyűlékezetekre nézve, amelyekből az egyházkerületi belmissziói bizottsághoz az egyházi élet egész területéről, vagy egyáltalában semmi, vagy nemleges jelentés küldetett be.

## IV. Ügyrend.

Az egyházkerületi belmissziói bizottság üléseit egyszer évenként, az egyházkerületi közgyűlést közvetlen megelőzőleg ugyanazon helyen tartja. A bizottságot annak elnöke, a püspök hívja össze a kerületi gyűlésre kiadott körlevélben, a tárgyalandó ügyek megnevezésével.

## V. Kapcsolatok, összeköttetések.

Az egyházkerületi belmissziói bizottságok a munka támogatása érdekében az egyházkerület területén működő belmissziói és filantropikus egyletekkel, intézményekkel épen úgy igyekeznek kapcsolatot, összeköttetést létesíteni, mint a konventi belmissziói bizottság az egész ország területén.

## Egyházmegyei belmissziói bizottságok.

### I. Szervezet.

Tekintettel arra, hogy a belmissziói munka szükségességének gondolata, magyarországi református egyházunkban ezideig még nem alakult ki a lelkekben olyan általánosságban, hogy minden egyházmegyében minden nehézség nélkül lehetne kellő számban találni olyan férfiakat, akikről a köztudatban élne az, hogy Isten országának önzetlen, buzgó, lelkes munkásai lennének. — Bizottságunk az egyházmegyékben alakítandó belmissziói bizottságok szervezetére nézve javasolja egyetemes konventünknek, hogy bizza az egyházmegyékre a belmissziói bizottságok létszámának megállapítását — legalább azon ideig, amíg Isten lelke az egyház buzgó imáira és őszinte szándékainak láttára mindenütt kellő számú aratót támaszt és indít a munkába, mert egyházunknak sokkal komolyabban át kell éreznie ennek az ügynek: Isten országa építésének nagy fontosságát, minthogy itt is út engedjen a hiúság érvényesülésének. Most tehát a megindulásnál a fentebb jelzett idő eljöveteleig minden egyházmegye az esperes elnöklete alatt annyi tagból alakítja meg belmissziói bizottságát, ahány buzgó munkása van az egyházmegye területén a keresztyén életnek.

A választott tagok a rendes tagok. A választás élethossziglan szól.

Rendkívüli tagokul behívhatja az egyházmegye a területén működő egyletek, munkások (p. o. vasárnapi iskolai munkások) egy-egy képviselőjét, kit az illető egyletek, vagy munkások küldenek ki a maguk kebeléből, férfiak és nők közül egyaránt, általuk megállapítandó időtartamra.

Választ az egyházmegyei belmissziói bizottság saját kebeléből az elnök helyettesítésére alelnököt, illetőleg ügyvezető elnököt, aki világi férfi is lehet. Választ az egyházmegyei közgyűlés a lelkészek közül előadót.

## II. Az egyházmegyei belmissziói bizottságok előadója.

Az egyházmegyei belmissziói bizottságok előadójának állása tiszteletbeli. Lehet bárhol lakó lelkész, akit a Krisztus és az ő ügye iránt való szeretet tölt el. Teendője a hozzá az egyházközségekből beérkezett jelentések alapján az egyházmegyei belmissziói bizottságok előtt az egyházközségek életében folyó munkákat bemutatni, az egész egyházmegye hit- és egyházi életéről hű képet rajzolni.

Felhívásra, vagy küldésre kiszáll az egyházakba felvilágosítani, tanácsolni, buzdítani, segíteni.

## III. Az egyházmegyei belmissziói bizottságok feladata.

Amely egyházmegye területén vannak szórványok, leány- és fiókegyházak, azok közvetlen gondozását az egyházmegyei belmissziói bizottságok veszik fel. A leányegyházak anyasításának lehetőségét kipuhatolják, arra nézve javaslatot terjesztenek be az egyházmegyére, szükség esetén az egyházmegyénél sürgető lépéseket tesznek.

További feladata az egyházmegyei belmissziói bizottságoknak figyelemmel kísérni az egyházmegye területén levő egyházközségek hit- és egyházi életét; azokban a munka megindításáról, folytatásáról, a hit- és egyházi élet fejlődéséről részint a lelkészek jelentéséből, részint személyes látogatások rendjén tudomást szerezni, azt állandóan nyilvántartani. A látogatást végzi elsősorban a bizottság előadója, de szükség esetén más lelkész is; sőt, ha van rá ember, lelkészi és világi egyének együtt, akár az egyházakból jött felkérésre, akár bizottságból kiindult kezdeményezésre, akár az esperestől kiadott küldetésből.

A bizottság tárgyalja az előadó évi jelentését az egyházak lelkészeitől bejött jelentések alapján az egyházak életében egy év alatt felmerült mozgalmakról, végzett belmissziói munkáról. A jelentést elfogadva felterjeszti az egyházmegyei közgyűléshez, ahova szükség esetén erélyesebb intézkedés iránt tesz javaslatot.

## IV. Ügyrend.

Az egyházmegyei belmissziói bizottságok az esperes, vagy a helyettes elnök elnökle alatt minden egyházmegyei gyűléssel egyidőben üléseznek, azokat közvetlenül megelőzőleg, amikor is az előadó jelentését letárgyalva, azt az egyházmegyei közgyűlés elé terjesztik. A bizottságokat az esperesek az egyházmegyei közgyűlésre kiadott meghívóban a tárgyszorozat kitüntetése mellett hívják össze.

## V. Kapcsolatok, összeköttetések.

Amely egyházmegye területén vannak belmissziói egyesületek, vagy munkások, amazokkal igyekszik az egyházmegyei belmissziói bizottság kapcsolatot teremteni, ezeket a maga munkája körébe bevonni, munkatársakul megnyerni.

Ugyancsak igyekszik az egyházmegyei belmissziói bizottság a megye területén működő filantropikus intézményekkel, egyesületekkel érintkezést, összeköttetést létesíteni, hogy az evangéliumnak ezen helyekre útát egyengessen.

## Egyházközségi belmissziói bizottság.

Ha nehéz lesz most még az egyházmegyékben belmissziói bizottságokat alakítani, sokmég nagyobb egyházközségekben is egyenesen lehetetlen. Mert nemcsak hogy ismeretlen, idegenszerű magyar református népünk előtt a bensőséges, a munkás egyházi élet, hanem annak valódi kegyességben való megnyilatkozásait éppen ellenséges indulattal nézi, gúnylódással illeti. Sőt még lelkészeinknek igen jelentékeny része is még ma is idegenkedik ettől a „külföldről beplántált idegen növénytől“, elzárkózva, érthetetlen makacssággal annak megismerésétől, hogy ez a munka a gyülekezetre nézve a valódi keresztyén egyházi élet, a lelkészre nézve pedig egyszerűen lelkipásztori kötelesség.

Ugyanazért bizottságunk a zsinat elé törvényalkotás céljából beendő terjesztés végett az egyházközségi hit- és egyházi élet megmozdítása érdekében a következő javaslatot terjeszti:

1. Minthogy különösen a kisebb egyházakban a népélet jórészt a lelkész élete után igazodik, a lelkészek a legszigorúbb ellenőrzés és fegyelmezésnek vetessenek alá. Mihelyt egy lelkész élete a legkisebb kifogás alá esik, az esperes komolyan intse meg. Az egyházi életet veszélyeztető cselekmény esetén a lelkész azon állásról mulhatatlanul elmozdítandó, egy másik helyen ismétlődő botrány esetén lelkészi jellegetől megfosztandó. Nem szabad, mint eddig tettük, évekig, sőt évtizedekig túrnunk, hogy egy lelkész miatt elpusztuljon valamely egyház. Bele kell törni a lelkészek nyakát a Krisztus igájába. A protestáns lelkiismereti szabadság nem értelmezhető szabadosságra, fegyelmezetlenségre feljogosításnak. És súlyos erkölcsi fogyatkozásban szenvedő lelkész hiába fog Isten országának építéséhez, belmissziói munkához.

2. Zsinat kötelezze el a lelkészeket, hogy a törvény életbeléptetése után azonnal hirdessék ki a szószekekből a törvény idevonatkozó rendeleteit, ismertetve a változott korszellemet, az új élet szükségességét és a munkát, mit kezdeni kell. Ahol több lelkész van, mindnyá-

jan súlyos felelősség terhe alatt köteleztessenek el a hirdetés eszközésére.

Ezután fogjon munkába a lelkész azonnal. Tartson, illetőleg tartsanak ki-ki a maga parókhialis körében komoly bibliai órákat hetenként legalább egyszer, továbbá vallásos estéket változott műsorral havonként egyszer, ezeknek is megőrizve komoly vallásos jellegét.

3. Állíttassa össze a zsinat törvényben a presbiterek kötelességeit, küldesse meg különnyomatban minden egyházba; a lelkész olvassa fel a legközelebbi presbiteriumi gyűlésen azon felhívással, hogy amely presbyter azt elfogadhatatlannak ítéli, tisztségét leteheti. Azután minden presbiterválasztásnál a megválasztottak feleskerése előtt a lelkész olvassa fel a presbiterek kötelességeit tartalmazó iratot és csak azoktól fogadja el az esküt, akik azoknak megtartására magukat kötelezik. A presbiterek köteleztessenek el, hogy legyenek segítségére a lelkésznek a szegények, betegek felkeresésében, azok látogatásában, a szükséges segély előteremtésében. Bevonhatók e munkába a presbiterek feleségei és más vallásos érzelűkről, áldozókészségükről ismert nők.

A valóban szegényeket, gondozásra szorultakat a lelkész vegye nyilvántartásba, gondoskodva, hogy a szükséges segély a kellő időben rendelkezésre álljon. A segélygyűjtésre szeretetteljes felvilágosítás után valószínűleg minden gyülekezetben ajánlkozni fognak ifjú leányok.

Amely gyülekezetben több lelkész van, szigorúan köteleztessenek el ezen munkának parókhialis köreikben azonnal megkezdésére és lelkiismeretes végzésére.

A belmisszió ezen ágának ilyen végzése míg egyfelől meglehetősen célhoz vezető lesz, másfelől ez szigorúan egyházi jellegű.

Hogy a gyülekezeti tagok hit- és erkölcsi élete figyelhető és befolyásolható legyen, ami a keresztyén egyházi életnek feltétele, bizottságunk ajánlja egyetemes konventnek, hogy a zsinathoz tegyen felterjesztést egyházfegyelem életbeléptetésére. Minthogy ez áldott munkát kényszerűségből nem, hanem csak a Jézus

iránt való szeretetből lehet áldásosan végezni, lelkészek köteleztessenek el a téli időszakban havonként, a nyáriban évnegyedenként olyan presbiteri, vagy parókhialis gyűlések tartására, amelyekben nem közigazgatási, nem gazdasági ügyeket tárgyalnak, hanem a lelkész tart bibliai magyarázat keretében felvilágosító és tájékoztató előadást a bel- és külmisszió köréből.

Amely gyülekezetben megvannak a belmissziói bizottság megalakításának a feltételei, erre nézve bizottságunk a következő eljárás megállapítását ajánlja. Szervezzen a presbiterium

a) szegény, b) árva, c) beteggondozó, d) cselédekkel foglalkozó, e) vasárnapi iskolát vezető, f) vallásos estélyeket rendező, g) tudományos előadások tartására képes szakosztályokat a tudomány népszerűsítésére; h) református egyházi énekkart, i) vallásos iratokat terjesztő csoportot. Mindezek a presbiteriumtól veszik megbízatásukat, annak nevében a Krisztusnak az egyházban élők és munkáló lelkeivel járnak el; a presbiteriumnak tesznek jelentést eljárásukról, munkájuk közben szerzett tapasztalataikról a presbiteriumtól fogadnak el utasítást.

Miadegyik bizottságnak van elnöke.

Az összes bizottságok számára választ a presbiterium egy pénztárnokot, aki a presbiterium elnökének a felhatalmazással ellátva az egyes osztályok véleményezése szerint teljesíti a kifizetéseket, naplóvezetés és elszámolás kötelezettsége mellett.

A természetbeni adományokat szegényeknek, árváknak, betegeknek, az illető szakosztályok vezetői közvetlenül kiosztják, azonban erről a lelkésznek időnként jelentést tesznek; ez pedig a gyülekezeti élet bármely területén felmerülő mozgalmat, eseményt naplójában feljegyez, megőrökít.

Kisújszállás, 1923 február 27.

Nagy István s. k.,  
előadó.